

ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับชื่อเมือง “พริบพรี” (เพชรบุรี)
จากการศึกษาเชิงประวัติและสัทศาสตร์*

A Proposition regarding the City Name
“Phrip-phri” (Phetchaburi)

Based on a Historical and Phonetic Perspective

วรารัตน์ มหามนตรี**

Wararat Mahamontri

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรากฏใช้คำเรียกชื่อเมือง “เพชรบุรี” และ “พริบพรี” รวมถึงวิเคราะห์ชื่อเมือง “พริบพรี” ในเชิงสัทศาสตร์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากศิลาจารึก เอกสารโบราณของไทย และเอกสารของชาวต่างชาติ ผลการศึกษาพบว่า ชื่อเมืองเพชรบุรีเริ่มปรากฏลายลักษณ์อักษรเป็นภาษาขอมว่า “ศรีชัยวัชรบุรี” ในปี พ.ศ. ๑๗๓๔ สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ แห่งอาณาจักรขอมโบราณ ต่อมาในสมัยกรุงสุโขทัยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๘๓๕ ปรากฏใช้ชื่อว่า “เพชรบุรี” ส่วนคำว่า “พริบพรี” รวมถึงคำอื่น ๆ ที่ออกเสียง

* บทความนี้เรียบเรียงจากงานวิจัยเรื่อง ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับชื่อเมือง “พริบพรี” (เพชรบุรี) จากการศึกษาเชิงประวัติและสัทศาสตร์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ใกล้เคียงกันเริ่มปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๕๔ ซึ่งน่าจะเป็นการบันทึกตามการออกเสียงของคนพื้นถิ่น นอกจากนี้ผลจากการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีทางสัทศาสตร์แสดงให้เห็นความเป็นไปได้ของการเกิดกระบวนการกลมกลืนเสียงและสูญเสียเสียงภายในคำ จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าชื่อเมือง “พริบพรี” เปลี่ยนแปลงเสียงมาจาก “เพชรบุรี” ซึ่งเป็นไปตามลักษณะการออกเสียงของคนไทยที่นิยมตัดคำหรือพยางค์ให้สั้นลงเพื่อความสะดวกในการออกเสียงเช่นเดียวกับชื่อเมืองบางเมืองในสมัยเดียวกัน

คำสำคัญ : ชื่อเมือง พริบพรี เพชรบุรี ประวัติ สัทศาสตร์

Abstract

This article aims to study the use of the city names of “Phetchaburi” and “Phrip-phri” and the analysis of the city name “Phrip-phri” from a phonetic perspective, based on data collected from stone inscriptions, ancient Thai documents, and foreign documents. The results show that the name of today’s Phetchaburi was initially written in the Khmer language as “Srichaiwatcharaburi” in B.E. 1734 during the reign of King Jayavarman VII of the Ancient Khmer Kingdom. Later, in the Sukhothai period, from B.E. 1835 onward, the name “Phetchaboon” was in use. The name “Phrip-phri” and other variations with similar pronunciations started to be found in documents written by foreigners who journeyed to Ayudhya from B.E. 2054 onwards. These records followed the local people’s pronunciation. Moreover, the results from the analysis based on phonetic theories reveal

the probability of the process of sound assimilation and deletion. This could lead to an assumption that the city name “Phrip-phri” was a phonological derivation of “Phetchaburi”, according to the characteristics of Thai people’s pronunciation that opt for shortening words or syllables to facilitate pronunciation, a feature similarly found in other city names in the same period.

Keywords : City name, Phrip-phri, Phetchaburi, History, Phonetics

บทนำ

ชื่อจังหวัดหรือชื่อเมืองของไทยในสมัยโบราณสามารถสืบค้นหาหลักฐานได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรทั้งศิลาจารึก พงศาวดาร จดหมายเหตุ

(Pinterest ม.ป.ป.)

วรรณคดีของไทย รวมถึงเอกสารของชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ประเทศไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศฝรั่งเศส มีการส่งราชทูตเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีทางการค้าและเผยแผ่คริสต์ศาสนา (วรารัชนี พัทธสุมิต ๒๕๕๕ : ๕๕) บันทึกของชาวฝรั่งเศสเหล่านี้มีเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวสยามหลากหลายด้าน รวมถึงมีรูปวาดแผนที่ประเทศไทย (Carte du Royaume de Siam) ซึ่งระบุชื่อเมืองที่ชาวต่างชาติเห็นว่าเป็นเมืองสำคัญในสมัยนั้น

ในเอกสารของชาวต่างชาติ เช่น De La Loubere (1700 : 8, 21) บันทึกชื่อเมืองต่าง ๆ ใน

สมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งส่วนใหญ่ยังคงใช้เรียกมาจนถึงปัจจุบัน เช่น Laconcevan นครสวรรค์, Campeng-pet กำแพงเพชร, Tchainat ชัยนาท, Locontai นครไทย เป็นต้น นอกจากนี้ บางเล่มยังปรากฏชื่อเมืองบางเมืองที่ในปัจจุบันเป็นเพียงส่วนหนึ่งของจังหวัดหรือไม่ใช้เรียกแล้วในปัจจุบัน ทำให้สันนิษฐานกันว่าเป็นชื่อเมืองเดิมก่อนเปลี่ยนมาเป็นชื่อในปัจจุบัน เมืองหนึ่งที่น่าสนใจคือเมือง Pipeli ซึ่งมักเขียนเป็นภาษาไทยว่า **พริบพรี**

ข้อมูลจากหนังสือต่าง ๆ หรือจากเว็บไซต์ของหน่วยงานราชการได้ให้ความรู้เกี่ยวกับชื่อเมือง**พริบพรี**ว่าเป็นชื่อเดิมของจังหวัดเพชรบุรีในปัจจุบัน เช่น “ชาวฮอลันดา เรียกว่า พิพรีย์ ชาวฝรั่งเศส เรียกว่า พิพพีล์ และพิพรี จึงสันนิษฐานกันว่าชื่อเมือง**พริบพรี** เป็นชื่อเมืองเดิมของเมืองเพชรบุรี” (ฝ่าย เจริญสุข (บรรณารักษ์) ๒๕๕๔ : ๒๓๕) และ “สมัยทวารวดี (พ.ศ. ๑๐๐๐-๑๕๐๐) เพชรบุรีเป็นเมืองหนึ่งที่ขึ้นต่ออาณาจักรทวารวดี ซึ่งมีนครปฐมเป็นราชธานี ชื่อเมืองเพชรบุรีนั้นสันนิษฐานว่าพวกพราหมณ์เป็นผู้ตั้งชื่อ ...ชื่อเดิมของเพชรบุรีคือ **พริบพรี** หรือ**เพชรพลี**” (สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ม.ป.ป.)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาลักษณะทางเสียงของชื่อ **เพชรบุรี** และ**พริบพรี** พบว่ามีความคล้ายคลึงกัน อีกทั้งการอธิบายผลในงานวิจัยของ วรารัตน์ มหามนตรี (๒๕๕๕) เรื่อง “การเรียกชื่อจังหวัดในภาษาพูดอย่างไม่เป็นทางการของวัยรุ่นไทย” ยังแสดงให้เห็นว่าการเรียกชื่อจังหวัดลักษณะหนึ่ง ได้แก่ การตัดพยางค์ให้สั้นลงกว่าภาษาไทยมาตรฐานนั้นมิใช่เพิ่งเกิดขึ้นในยุคปัจจุบันแต่มีมาตั้งแต่อดีตดังหลักฐานที่ปรากฏในสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เช่น Campeng-pet ou Campeng กำแพง-เพ็ด หรือ กำแพง, Cambory กาน-บุ-รี (De La Loubere 1700 : 8, 13) Suphannaburi ou Suphan สุ-พัน-นะ-บุ-รี หรือ สุ-พัน, Raxaburi ou Rapri รา-ชะ-บุ-รี หรือ ระ-บุรี (Jean-Baptiste Pallegoix 1854 : 67) เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาค้นคว้าการปรากฏใช้คำเรียกชื่อเมือง**เพชรบุรี** และ**พริบพรี** รวมถึงใช้ทฤษฎีสัทศาสตร์ในการวิเคราะห์ เพื่อหาคำตอบว่า **พริบพรี** เป็นชื่อเดิมของเมืองเพชรบุรีหรือเป็นชื่ออย่างไม่เป็นทางการที่เกิดจากความนิยมในการออกเสียงของคนไทยสมัยก่อน

การปรากฏใช้คำเรียกชื่อเมืองเพชรบุรีและพริบพรี

ชื่อเมืองเพชรบุรีหรือชื่อเมืองที่อยู่ในบริเวณจังหวัดเพชรบุรีปัจจุบัน เท่าที่พบหลักฐานมีปรากฏชื่อเมืองมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรขอมหรือขอมโบราณ โดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปแต่ยังคงเค้าเสียงหรือความหมายเดียวกัน ในการกล่าวถึงชื่อเมืองจะเรียงลำดับตามปีพุทธศักราชที่บันทึกเหตุการณ์เริ่มจากหลักฐานที่เก่าที่สุดดังต่อไปนี้

สมัยอาณาจักรขอมโบราณ

๑. จารึกปราสาทพระขรรค์ ประเทศกัมพูชา (พ.ศ. ๑๗๓๔)

ปราสาทพระขรรค์อยู่ในบริเวณเมืองพระนคร ประเทศกัมพูชา เป็นปราสาทที่พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่ออุทิศถวายพระราชบิดาคือ พระเจ้าศรีธรณินทรวรมันที่ ๒ ต่อมาพระองค์ทรงขยายอาณาเขตการปกครองไปทางทิศเหนือถึงเวียงจันทน์และหนองคาย ส่วนทางทิศตะวันตกไปถึงกาญจนบุรี สุพรรณบุรีและเพชรบุรี (ชะเอม แก้วคล้าย : ๓-๔) ในการขยายอาณาเขตนี้ได้มีการนำพระพุทธรูปไปประดิษฐานตามวัดในเมืองต่าง ๆ เพื่อประกาศอำนาจทางการเมืองและศาสนา (George Coedes 1963 : 100 อ้างถึงใน ยุคต้นนที จำปาเทศ ๒๕๕๖) รวมถึงที่เมืองเพชรบุรีด้วย ดังปรากฏชื่อในจารึกบทที่ ๑๑๗ ที่ว่า

ศรีชัยวัชรบุรี ศรีชัยสดมภ์บุรี ศรีชัยราชศิริ ศรีชัยวีรบุรี

(หม่อมเจ้าสุภัทรรติศ ดิศกุล ๒๕๐๙ : ๕๖)

นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่าเมือง “ศรีชัยวัชรบุรี” คือ “เพชรบุรี” แสดงให้เห็นว่าชื่อเมืองในสมัยอาณาจักรขอมโบราณได้รับอิทธิพลจากรูปศัพท์เดิมในภาษาบาลีสันสกฤต ดังที่ กิตติ ไฉนเพชรรัตน์ (๒๕๕๖ : ๒๑๑) กล่าวว่า ศาสนาพุทธและศาสนาฮินดูที่เข้ามาในอาณาจักรขอมทำให้ภาษาขอมได้รับอิทธิพลจากภาษาสันสกฤตและภาษาบาลีที่อยู่ในศาสนาดังกล่าว นอกจากนี้ภาษาขอมยังเป็นภาษาโบราณที่ใช้ติดต่อกันระหว่างกลุ่มชนชาวขอมกับชาวไทยและกลุ่มชนอื่น ๆ ในอาณาบริเวณเดียวกัน

สมัยกรุงสุโขทัย

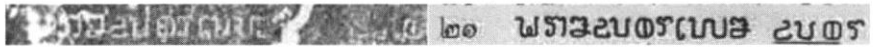
๒. จารึกพ่อขุนรามคำแหง (พ.ศ. ๑๘๓๕)

จารึกพ่อขุนรามคำแหง พบที่เนินปราสาทเมืองเก่าสุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัด

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค. (๒๕๖๐) ๑๘๕

สุโขทัย เป็นจารึกที่ใช้อักษรไทยเป็นหลักแรก เนื้อหากล่าวถึงพระราชประวัติของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และการจัดตั้งราชอาณาจักรสุโขทัยของชนชาติไทยในสุวรรณภูมิ (กัณฐ สติกรกุล ๒๕๒๗ : ๕๔)

ในจารึกพ่อขุนรามคำแหงด้านที่ ๔ บรรทัดที่ ๒๑ กล่าวถึงเมืองเพชรบุรีไว้ในตอนที่ว่า “....เป็นหัวนอน รอดคนที่ พระบาง แพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี **เพชร(ร)บุรี** ศิริธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว....”

(สารสนเทศจังหวัดที่ตั้งสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย, ม.ป.ป.)

๓. เอกสารจีนในราชวงศ์หงวน (พ.ศ. ๑๘๓๗)

ในหนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณะและภูมิปัญญา จังหวัดเพชรบุรี ของกรมศิลปากร (๒๕๔๕ : ๓๒) กล่าวถึงเมืองเพชรบุรีที่ปรากฏในเอกสารจีนราชวงศ์หงวนว่า

กันมู่ติง (กมรแดง) ส่งทูตจากเมืองปี่ชานู้หลี่ (เพชรบุรี) มาถวายเครื่องราชบรรณาการ ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๑๘๓๗ ปีที่ ๓๑ ในรัชกาลจี้หยวน เดือน ๖ วันเก็งอิน (วันที่ ๕ กรกฎาคม) ตรงกับสมัยพ่อขุนรามคำแหง

ชื่อเมือง “ปี่ชานู้หลี่” ในเอกสารจีนมีเสียงใกล้เคียงกับคำว่า “เพชรบุรี” สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นสำเนียงของชาวจีนที่ได้บันทึกชื่อเมืองตามการออกเสียงของคนไทยในท้องถิ่น และยังเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าในสมัยสุโขทัยยังออกเสียงชื่อเมืองนี้เป็น ๔ พยางค์ คือ เพ็ช-ระ-บุ-รี

นอกจากนี้คำว่า กันมู่ติง หรือกมรแดง ในภาษาเขมรแปลว่า พระเจ้าแผ่นดิน (ธวัช ปุณโณทก ๒๕๔๗ : ๕๗) แสดงให้เห็นว่าในสมัยกรุงสุโขทัยยังคงได้รับอิทธิพลจากภาษาเขมรอยู่มาก

๔. จารึกวัดเขากบ (พ.ศ. ๑๙๐๐-๒๐๐๐)

จารึกวัดเขากบจารึกด้วยอักษรไทยสุโขทัย พบบนเขากบ เหนือปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ เนื้อหาด้านที่ ๑ กล่าวถึงการสร้างรามเจดีย์และรามวิหารบนยอดเขา

กบ ส่วนด้านที่ ๒ กล่าวถึงการบำเพ็ญบุญกุศลต่าง ๆ และการแสวงหาพระธาตุจนถึง เมืองอินเดียนและลังกา (กรมศิลปากร ๒๕๒๗ : ๑๘๒-๑๘๓) ซึ่งในบรรทัดที่ ๒๐ ของ ด้านที่ ๒ นี้กล่าวถึงชื่อเมืองเพชรบุรี ดังนี้

คำจารึก

...โสดผศีลิบเขาขามมาลูตะนาวศรี เพื่อเลือกเอาคนผู้งดี...

...สืหลที่บรอดพระพุทธศรีอารไผตรีเพชรบุรีราชบุรีน...

คำอ่าน

...โสด ผสมสืบข้าว ข้ามมาลูตะนาวศรี เพื่อเลือกเอาคนผู้งดี

...สิงหลที่บ รอดพระพุทธรศรีอารยไผตรี เพชรบุรี ราชบุรีน...

(กรมศิลปากร ๒๕๒๗ : ๑๘๘)

เมื่อพิจารณาชื่อเมือง “เพชร(ว)บุรี” ในจารึกวัดเขากบพบว่า ตรงกับชื่อในจารึก พ่อขุนรามคำแหง แสดงให้เห็นว่าในสมัยสุโขทัยชื่อเรียกเมืองเพชรบุรีสั้นลงกว่าสมัย พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ แห่งอาณาจักรขอมโบราณ ทั้งนี้อาจเพื่อให้ออกเสียงได้สะดวก ยิ่งขึ้นโดยที่ยังคงความหมายและเค้าเสียงตามแบบชื่อเดิม

สมัยกรุงศรีอยุธยา

๕. วัดเพชรพลี หรือวัดพริบพรี (ไม่ปรากฏปี)

ชื่อ “พริบพรี” ปรากฏในชื่อวัดประจำท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรี คือวัด “เพชรพลี” หรือวัด “พริบพรี” ตั้งอยู่บนถนนเพชรพลี ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ในฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) (๒๕๕๕) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของวัดนี้ไว้ว่า น่าจะสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา และมีชื่อตามชื่อเมืองพริบพรี ซึ่งเป็นชื่อเดิมของจังหวัดเพชรบุรี

๖. The Suma oriental of Tomé Pires ของ Tome Pires (ค.ศ. ๑๕๑๑ / พ.ศ. ๒๐๕๔)

Tome Pires (โทม พีเรส) เป็นชาวโปรตุเกสที่เดินทางไปยังอินเดียและมะละกา ในปี พ.ศ. ๒๐๕๔ และได้ทำบันทึกเกี่ยวกับเมืองที่มีบทบาททางการค้าระหว่างโลก ตะวันออกและตะวันตก โดยกล่าวถึงเมืองเพชรบุรีว่าเป็นเมืองท่าที่สำคัญเมืองหนึ่งในเขต

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค. (๒๕๖๐) ๑๘๗

ฝั่งตะวันออก มีเจ้าเมืองปกครองเยี่ยงกษัตริย์ และยังมีสำเภาส่งไปค้าขายยังภูมิภาคต่าง ๆ (กรมศิลปากร ๒๕๔๕ : ๓๓) ดังนี้

Beginning from Pahang (*Pahāao*) and Trengganu (*Talim-gano*), Kelantam (*Clamtam*), Say, Patani (*Patane*), Lakon (*Lugor*), Martarā, Callnansey, Bamcha, Cotinuo, Peperim, Pam-goray², are all ports belonging to lords of the land of Siam, and

(Tome Pires 1944 : 105)

110

TOMÉ PIRES

(*Pahām*), Trengganu (*Talim-gano*), Chantansay, Patani, Lakon (*Lugou*), Maitaram, Calnāsey, Banqa, Chotomuj, Pepery, Pam-

(Tome Pires 1944 : 110)

การออกเสียงชื่อเมือง “Peperim” และ “Pepery” ในเอกสารนี้ใกล้เคียงกับการออกเสียงชื่อเมืองเพชรบุรีเป็น ๓ พยางค์ ว่า เพ็ด-บุ-รี หรือ เพ็ด-พุ-รี

๗. Description of the Kingdom of Siam ของ Jeremias Van Vliet (ค.ศ. ๑๖๓๓-๑๖๔๒ / พ.ศ. ๒๑๗๖-๒๑๘๕)

Jeremias Van Vliet (เยเรเมียส ฟาน ฟลิต) เป็นพ่อค้าชาวฮอลันดาซึ่งบริษัทอินเดียตะวันออกส่งเข้ามาประจำสถานการค้าของฮอลันดาที่กรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. ๒๑๗๖-๒๑๘๕ Jeremias Van Vliet ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับประเทศสยามและมีผู้แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า Description of the Kingdom of Siam หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเมืองเพชรบุรีซึ่งนั้นหา วรเนติวงศ์ แปลเป็นภาษาไทยความว่า (กรมศิลปากร ๒๕๕๗ : ๑๗)

แม่กลอง (*Meclongh*) พิบพรี (Pypry) ราพพรี (*Rappry*) ราชนบุรี (*Ratsjebeury*) และกุย (*Cuy*) ล้วนเป็นเมืองเปิดทั้งสิ้น ตั้งอยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำ ไม่ห่างจากทะเล...

๘. Relation du Voyage de Monseigneur l' Eveque de Beryte Vicaire Apostolique au Royaume de la Cochinchine, & C ของ Jacques De Bourges (ค.ศ. ๑๖๖๒ / พ.ศ. ๒๒๐๕)

Jacques De Bourges (ฌาร์ค เดอ บูร์ซ) บาทหลวงชาวฝรั่งเศสได้เดินทางเข้ามา

๑๘๘ วรารัชต์ มหามนตรี

เผยแพร่คริสต์ศาสนาในกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ. ๒๒๐๕ โดยมีพระสังฆราชแห่งเบริทเป็นหัวหน้าคณะ Jacques De Bourges เขียนจดหมายเหตุการณ์การเดินทางในครั้งนั้นชื่อ Relation du Voyage de Monseigneur l' Eveque de Beryte Vicaire Apostolique au Royaume de la Cochinchine, & C ในจดหมายเหตุได้กล่าวถึงเมืองเพชรบุรีซึ่งปฐมรัตน์ วงศ์ดนตรีแปลเป็นภาษาไทยความว่า (กรมศิลปากร ๒๕๕๗ : ๑๘)

จากเมืองปราณบุรี เรามาถึงเมืองเพชรบุรี (Pipili) เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม โดยใช้เวลาเดินทาง ๕ วัน เมืองนี้เป็นเมืองใหญ่และมีกำแพงเมืองก่ออิฐ...

๙. Journal du Voyage de Siam Fait en 1685 & 1686 ของ De Choisy (ค.ศ. ๑๖๘๕-๑๖๘๖ / พ.ศ. ๒๒๒๘-๒๒๒๙)

De Choisy (เดอ ชัวซีย์) เป็นคณะราชทูตที่อัญเชิญพระราชสาสน์ของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งฝรั่งเศส มาถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และได้เขียนหนังสือบันทึกการเดินทางครั้งนี้ชื่อ “Journal du Voyage de Siam” แปลเป็นภาษาไทยว่า “จดหมายเหตุรายวัน การเดินทางไปสู่ประเทศสยามในปี ค.ศ. ๑๖๘๕ และ ค.ศ. ๑๖๘๖” (บาทหลวง เดอ ชัวซีย์ ๒๕๕๐) หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเมืองเพชรบุรีไว้ในคำเรียกเจ้าเมืองดังนี้

“...ครู่ต่อมา เจ้าเมืองพลิบพลี (Pipeli - เพชรบุรี) ก็ปรากฏตัวมาพร้อมด้วยเรือตามขบวนอีกเป็นอันมาก เราเห็นแต่เรือบัลลังก์เต็มไปทั้งแม่น้ำ เรียงรายกันเป็นสองแถวยาวเหยียด...”

(บาทหลวง เดอ ชัวซีย์ ๒๕๕๐ : ๒๑๑)

๑๐. Histoire Naturelle et Politique du Royaume de Siam ของ Nicolas Gervaise (ค.ศ. ๑๖๘๘ / พ.ศ. ๒๒๓๑)

Nicolas Gervaise (นิโกลาส์ แชรแวงส) เป็นชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาในกรุงศรีอยุธยาสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และได้เขียนหนังสือเรื่อง “Histoire Naturelle et Politique du Royaume de Siam” แปลเป็นภาษาไทยว่า “ประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม (ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช)” (นิโกลาส์ แชรแวงส

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค. (๒๕๖๐) ๑๘๘

๒๕๕๐) หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเพชรบุรีไว้ในบทที่ ๑๒ ว่าด้วยเมืองบางกอกและเมืองท่าอื่น ๆ ความว่า

เมืองพิบพลี (Pibly : เพชรบุรี) ซึ่งอยู่กันเมืองละฟากอ่าว อยู่ไกลจากปากน้ำเพียง ๑๐ หรือ ๑๒ ลี้ เท่านั้น เป็นเมืองเก่ามาก กล่าวกันว่าเคยเป็นเมืองที่งดงาม และมีพระเจ้าแผ่นดินหลายองค์ทรงโปรดประทับแปรพระราชฐานยิ่งกว่าที่เมืองอื่น ๆ

(นิโกลาส์ แชรแวส ๒๕๕๐ : ๖๕)

DESCRIPTION
DU
**ROYAUME
DE SIAM,**
PAR
MONS^r. DE LA LOUBERE,
*Envoyé extraordinaire du Roy après le
Roy de Siam en 1687. & 1688.*
*Où l'on voit quelles font les opinions, les mœurs de
la Religion des Siamois; avec plusieurs remarques
de Physique touchant les Fleuves de
Annam de Pélo*
TOME PREMIER

A AMSTERDAM,
Chez HENRY & la Veuve de THEODORUS BOOM.
M D C C.

(De La Loubere 1700)

inconnu. Le douzième Roy après celuy-
cy, dont le nom fut *Pra Poà Noome Thele
feri*, obligea tout son Peuple en 1731. à le sui-
vre à *Locontai* ville sise sur une riviere, qui
descend des montagnes de Láo, & se jete
dans le Menam un peu au dessus de Pontelou,
d'où

๑๑. Description du Royaume de
Siam ของ De La Loubere (ค.ศ.๑๖๘๘ /
พ.ศ. ๒๒๓๑)

De La Loubere (เดอ ลา ลูแบร์) เป็น
ราชทูตชาวฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาในสมัยสมเด็จพระ
นารายณ์มหาราช และได้เขียนจดหมายเหตุ
ตอนหนึ่งกล่าวถึงปฐมกษัตริย์ของชาวสยามทรง
พระนามว่า พระปฐมสุริยเทพนรไทยสุวรรณบพิตร
ได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติในปี พ.ศ. ๑๓๐๐
ที่เมืองไชยบุรีมหานคร และมีกษัตริย์ครองราชย์
สืบต่อมาจนกระทั่งถึงกษัตริย์พระองค์ที่ ๑๒ ได้
เสด็จไปสร้างเมืองเพชรบุรี

ตำนานการสร้างเมืองเพชรบุรีปรากฏ
ในจดหมายเหตุภาษาฝรั่งเศสและคำแปลดัง
ต่อไปนี้

๑๑ **De Royaume de Siam.**
d'où *Locontai* est éloignée de 40. à 50. lieues.
Mais ce Prince ne se tint pas toujours à *Locon-
tai*: car il vint bâtir & habiter la ville de *Pi-
peli* sur une riviere dont l'embouchure est à
deux lieues au Couchant de la plus occidentale

(De La Loubere 1700 : 21-22)

ในปี พ.ศ. ๑๗๓๑ พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๑๒ สืบต่อจาก พระองค์นี้ซึ่งพระนามว่า พระพนมไชยศิริ (Pra Poà Noome Thele Seri) ทรงให้อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์อพยพตามไปยังเมืองนครไทย (Locontai) ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำอันไหลมาจากภูเขาแดนลาว ซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำ (เจ้าพระยา) ตอนเหนือเมืองพิษณุโลกขึ้นไปเล็กน้อย แต่นั้นไปยังเมืองนครไทยไกลกัน ๔๐ ถึง ๕๐ ลี้ แต่พระมหากษัตริย์พระองค์นี้มิได้ประทับอยู่ ณ เมืองนครไทยตลอดมา หากได้เสด็จไปสร้างและประทับอยู่ ณ เมืองพิบพลี (Pipeli) บนฝั่งแม่น้ำสายหนึ่ง ซึ่งปากน้ำนั้นอยู่ห่างราว ๒ ลี้ ข้างทิศตะวันตก...

(มองซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์ ๒๕๕๗ : ๔๒)

๑๒. The history of Japan, together with a description of the kingdom of Siam, 1690–92 ของ Engelbert Kaempfer (ค.ศ. ๑๙๖๐ / พ.ศ. ๒๒๓๓)

Engelbert Kaempfer (เอนเยลเบิร์ต แกมบีเฟอร์) เป็นนายแพทย์ชาวเยอรมันประจำคณะทูตของบริษัทอีสต์อินเดียของเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับราชสำนักญี่ปุ่นในปี พ.ศ. ๒๒๓๓ และได้เข้ามาถวายพระราชสาส์นที่กรุงศรีอยุธยา ด้วย Engelbert Kaempfer ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นและประเทศสยาม มีผู้แปลเป็นภาษาอังกฤษชื่อ The history of Japan, together with a description of the kingdom of Siam, 1690–92 หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเมืองเพชรบุรีซึ่งอัมพร สายสุวรรณ แปลเป็นภาษาไทยความว่า (กรมศิลปากร ๒๕๕๗ : ๒๗)

ต่อจากนี้ก็ถึงชะอำ (Czam) ถัดขึ้นไปก็คือเพชรบุรี (Putprib) แล้วก็ถึงยี่สาบัน (Isan) ต่อจากนั้นไปเป็นแม่กลอง (Mayaklon) แล้วก็ถึงท่าจีน (Satzyn) แล้วจึงไปถึงปากแม่น้ำซึ่งภาษาไทยเรียกว่า ปากน้ำเจ้าพระยา (Pagnam Taufia)

สมัยกรุงธนบุรี

๑๓. Histoire du Royaume de Siam ของ Francois Henri Turpin (ค.ศ.

๑๗๗๑ / พ.ศ. ๒๓๑๔)

**HISTOIRE
CIVILE
ET NATURELLE
DU ROYAUME
DE SIAM,**

Et des Révolutions qui ont bouleversé
cet Empire jusqu'en 1770;
Par **François Henri Turpin**
Publiée par **M. TURPIN,**

Sur des Manuscrits qui lui ont été communiqués
par M. l'Évêque de Tabour, Vicaire Apô-
tolicque de Siam, & autres Missionnaires de
ce Royaume.

A PARIS,

Chez **COSTARD**, Libraire, rue S. Jean
de Beauvais.

M. DCC. LXXI.

Avec Approbation & Privilège du Roi.

(Francois Henri Turpin 1771)

Francois Henri Turpin (ฟรังซัวร์ อังรี ตูรเปง) เป็นชาวฝรั่งเศสผู้รวบรวมข้อมูลจากประมุข มิสซังกรุงสยามและมิชชันนารีที่เคยเข้ามาเผยแพร่ คริสต์ศาสนาในประเทศสยาม แล้วเขียนเป็นหนังสือ ชื่อ Histoire du Royaume de Siam ในหนังสือ เล่มนี้ได้กล่าวถึงเมืองเพชรบุรีซึ่งปอล ซาเวียร์ แพล เป็นภาษาไทยความว่า (กรมศิลปากร ๒๕๕๗ : ๒๘)

เพชรบุรี (Pipli) เป็นท่าเรือติด

ทะเล คำข้าว ผ้าและฝ้ายมาก บ้าน
ทุกหลังมีส่วน จึงเก็บพลู มะพร้าว
ทุเรียน กัลฉวย ส้มเขียวหวาน และ
ผลไม้ดอื่น ๆ ได้มาก

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๑๔. กฎหมายตราสามดวง (พ.ศ. ๒๓๔๘)

พระไอยการตำแหน่งนาทหารหัวเมือง ในกฎหมายตราสามดวง (เล่ม ๑, ๒๕๔๘ : ๒๐๓, ๒๐๗) กล่าวถึงสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรีอยุธยาว่า มีพระบรมราชโองการให้ข้าราชการฝ่ายหัวเมืองปักษ์ใต้และฝ่ายเหนือทั้งเอก โท ตริ จัตวา ถือศักดินาตามพระราชบัญญัติหัวเมือง และได้กล่าวถึงเมืองเพชรบุรีซึ่งในขณะนั้นมีฐานะ เป็นเมืองจัตวาว่า

ออกพระศรีสุนทรเทพฯไทย เมืองเพชรบุรีขึ้นประแดงเสนาภูษา...

๑๕. คำให้การชาวกรุงเก่า (ไม่ปรากฏปี)

หนังสือคำให้การชาวกรุงเก่า (กรมศิลปากร ๒๕๑๕ : ๔๖) กล่าวถึงเรื่องการ ประสูติพระเจ้าอู่ทองและการขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์เมืองเพชรบุรีไว้ว่า

ครั้งนั้นอยู่มา พระอินทราชาเสด็จไปสร้างซ่อมแปลงเมือง**เพชรบุรี**เป็นนครหลวง ประทับอยู่เป็นที่สำราญพระทัยต่อไป พระมเหสีของพระองค์ผู้ทรงพระนามว่า มณีมาลา มีพระครรภ์ประสูติพระราชโอรสองค์หนึ่งทรงพระนามว่า อู่ทอง พ้องต้องกับพระนามของพระมหากษัตริย์ผู้เป็นพระเจ้าอาซึ่งมีพระนามดังนี้เพราะว่าเมื่อเวลาประสูตินั้น พระราชวงศานุวงศ์และพระญาติทั้งปวงมีความชื่นชมยินดีที่พระองค์ได้ราชโอรส ด้วยแต่ก่อนหมายว่าพระองค์จะไม่มีพระราชบุตรแล้ว จึงนำอู่ทอง ชันทอง อ่างทอง แต่มีอู่ทองโดยมาก มาถวายเป็นของทำขวัญพระราชกุมารด้วยความชื่นชมทั่วกัน...

ต่อมาเนื้อความในคำให้การชาวกรุงเก่าได้กล่าวถึงเหตุการณ์พระอินทราชาเสด็จสวรรคตหลังจากทรงครองราชย์มาเป็นเวลา ๓๕ ปีว่า (กรมศิลปากร ๒๕๑๕ : ๔๗)

ในขณะนั้น พระอู่ทองราชโอรสมีพระชนมายุ ๑๖ พรรษา ได้ขึ้นครองราชย์สมบัติในพระนคร**เพชรบุรี**ต่อไป ทรงพระนามว่า พระเจ้าอู่ทองตามพระนามเดิม พระองค์มีพระมเหสีทรงพระนามว่า ภูมมาวดีเทวี...

ต่อมาพระนครเพชรบุรีเกิดภาวะข้าวยากหมากแพงและโรคระบาด พระเจ้าอู่ทองจึงมีพระราชดำริหาที่อันมีชัยภูมิดีเพื่อสร้างพระนครใหม่ พระองค์ทรงอพยพราษฎรเดินทางมาถึงตำบลหนองโสนซึ่งมีพืชพรรณธัญญาหารบริบูรณ์ จึงทรงสร้างพระนครและทรงตั้งนามพระนครว่า กรุงเทพมหานครบวรทวารวดีศรีอยุธยา มหาดีลกบวรรัตนราชธานีบุรีรมย์ (กรมศิลปากร ๒๕๑๕ : ๔๘-๕๓)

นอกจากนี้หนังสือคำให้การชาวกรุงเก่า ได้บันทึกชื่อเมืองในหัวเมืองฝ่ายตะวันตกจำนวน ๑๐ เมือง ได้แก่ เมืองสุพรรณ เมืองนครไชยศรี เมือง**วิเศษ** (เมืองเพชรบุรี) เมืองราชบุรี เมืองกาญจนบุรี เมืองศรีสวัสดิ์ เมืองไทรโยคชายแดน เมืองท่ากระดาน เมืองทองท่าพี่ เมืองทองปานูน (เมืองทองผาภูมิ) (กรมศิลปากร ๒๕๑๕ : ๒๐๐) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายเกี่ยวกับการเขียนชื่อเมืองเพชรบุรีเป็น “วิเศษ” รวมถึงชื่อเมืองอื่น ๆ ที่ผิดเพี้ยนไปในหนังสือเรื่องคำให้การชาวกรุงเก่าตอนหนึ่งว่าต้นฉบับหนังสือเรื่องนี้เป็นภาษาพม่า เมื่อนำมาแปลเป็นภาษาไทยทำให้มี

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค. (๒๕๖๐) ๑๙๓

ปัญหาเรื่องการเรียกชื่อ เนื่องจากพม่านำชื่อไทยไปเขียนเป็นสำเนียงพม่า จึงแปลกลับเป็นภาษาไทยให้ถูกต้องได้ยาก (กรมศิลปากร ๒๕๑๕ : ๙๗)

ดังนั้นคำว่า “วัดฟรี” ที่ออกเสียงเป็น ๒ พยางค์จึงน่าจะเป็นการออกเสียงตามสำเนียงพม่าที่บันทึกจากการฟังสำเนียงคนไทยในยุคสมัยนั้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ วิรัช นิยมธรรม (๒๕๔๕ : ๑) ที่ว่า ในเอกสารประวัติศาสตร์ของพม่าเมื่อเอ่ยถึงชื่อเมืองและพระนามกษัตริย์ของไทยพม่านั้นบันทึกตามสำเนียงพูดมากกว่าถ่ายอักษรจากตัวเขียนซึ่งคงได้มาจากภาษาปากของคนไทยในท้องถิ่น

๑๖. พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ (ไม่ปรากฏปี)

พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์เป็นเอกสารโบราณที่ตั้งชื่อเพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ค้นพบ สันนิษฐานว่าเรียบเรียงไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๒๒๓ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเนื้อหากล่าวถึงเหตุการณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๙๖๗-๒๑๔๗ (กรมศิลปากร ๒๕๑๕ : ๔๔๑-๔๔๒) และมีตอนหนึ่งกล่าวถึงชื่อเมืองเพชรบุรีความว่า

ศักราช ๙๑๗ เถาะศก (พ.ศ. ๒๐๙๘) วันจันทร์ แรม ๗ ค่ำ เดือน ๗ ได้ช้างเผือกพลาย ตำบลป่าเพชรบุรี สูง (สี่ศอก คืบหนึ่ง ช้างชื่อพระ) แก้วทรงบาท

(กรมศิลปากร ๒๕๑๕ : ๔๕๗)

๑๗. ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช (ไม่ปรากฏปี)

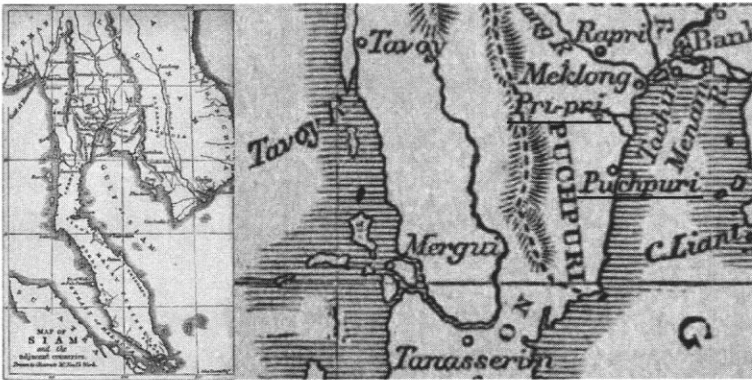
ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช (กรมศิลปากร ๒๕๐๗ : ๕๒-๕๓) เป็นเอกสารโบราณที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง เนื้อหาเล่าถึงเหตุการณ์ในเมืองนครศรีธรรมราชตั้งแต่โบราณมีการบอกเขตแดนของเมืองนครศรีธรรมราชและเมืองคู่ทอง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงกษัตริย์ผู้ครองเมืองเพชรบุรีความว่า

อาทิเดิมว่าพระพนมทะเลศรีมเหศวร์สถิตทวาริราชกษัตริย์พระบวรเชษฐาพระราชกุมาร อันเป็นพระเจ้าหลานแลพระกนิลาพระปู่พระย่ามาท่านมาตั้งอยู่เพชรบุรีท่านเอาพลมา ๓๓๐๐๐ ช้างพังพลาย ๕๐๐ ม้า ๗๐๐ พลอันตามท่านมาเองนั้น ๕๔๐๐๐ ท่านตั้งรั้ววังเรือนหลวงหน้าพระลาน เรือนชาวแม่พระสนม แล้วก็ให้ท่านาเกลือ แลท่านก็ให้เอามา

ถวายแก่พระเจ้าปู่ พระเจ้าย่า ๆ ท่านก็ชื่นชมหนักหนา ว่าพระหลานเรารู้
 หลักรมีบุญญาอันประเสริฐทุกประการก็ยินดี แล้วก็แต่งเพลอันนี้ให้มาถึง
 พระหลาน ท่านให้ราชยาน คานหาม กลิ้งกลด ชุมสาย ทานตะวัน จามร
 จามจุรี พัดโบก ให้มาแก่พระหลานท่าน แล้วพระเจ้าปู่พระเจ้าย่าท่านก็ตั้ง
 ว่าแก่พระหลานท่าน จะไปตั้งแห่งใด ๆ ไส ให้บอกแก่พระปู่พระย่าท่าน
 ให้รู้ และท่านให้ทำนาบางตะพานได้ ๓๐๐ แล้วก็ตั้งอยู่ริมสมุทร ท่านก็
 เสวยราชย์อยู่ในกรุง**เพชรบุรี**นี้ได้อยู่มินาน

๑๘. Narrative of a Residence at the Capital of the Kingdom of Siam ของ Frederick Arthur Neale (ค.ศ. ๑๘๔๐-๑๘๔๑ / พ.ศ. ๒๓๘๓-๒๓๘๔)

Frederick Arthur Neale (เฟรเดอริก อาเธอร์ นีล) เป็นนักเผชิญโชคชาวอังกฤษที่
 เข้ามาทำงานในประเทศสยามสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวช่วงปี พ.ศ.
 ๒๓๘๓-๒๓๘๔ และเคยรับราชการกรมทหารม้า ตำแหน่งราชองครักษ์ของเจ้าฟ้าจุฑามณี
 (รัชช ภูเก็ต ๒๕๔๓) ได้เขียนหนังสือชื่อ Narrative of a Residence at the Capital of
 the Kingdom of Siam ซึ่งภายในเล่มมีภาพวาดแผนที่ประเทศสยามระบุชื่อเมืองเพชรบุรี
 ว่า Puchpuri และในตำแหน่งใกล้เคียงกันปรากฏอีกชื่อหนึ่งว่า Pri-pri

(Frederick Arthur Neale 1852)

**๑๙. พระบรมราชวินิจฉัยในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(พ.ศ. ๒๓๙๔-๒๔๑๑)**

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชวินิจฉัยเกี่ยวกับชื่อเมือง เพชรบุรี ตีพิมพ์ใน The Bangkok Calendar และ The Land of the White Elephant ความว่า (กรมศิลปากร ๒๕๕๗ : ๓๐)

แต่ที่เมืองเพชรบุรี ผู้คนส่วนใหญ่ในที่ต่าง ๆ ก็เรียกว่า พริบพรี (P'ripp'ree) หรือ เพชรพรี (P'et-pree) ชื่อ เพชร-บุรี (P'etch'ara-booree) เป็นภาษาสันสกฤต เป็นนามหลวงที่พระราชทานให้แก่เมือง... และอาจจะเรียกอย่างล้าลองได้ว่า พริบพรี หรือเพชรพรี...

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังมีพระราชดำรัสถึงคนบางกลุ่มที่มีความรู้ด้านภาษาบาลีว่า “มักไม่ค่อยพอใจที่เดิมตนเองเรียกว่า เมืองเพชร (City P'et)” (กรมศิลปากร ๒๕๕๗ : ๓๑)

พระบรมราชวินิจฉัยข้างต้นแสดงให้เห็นการแปรของการออกเสียงชื่อเมืองเพชรบุรีของคนไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็น ๔ แบบ คือ เพ็ด-ชะ-ระ-บุ-รี, พริบ-พรี, เพ็ด-พรี และเมือง-เพ็ด

๒๐. นิราศเมืองเพชร ของ สุนทรภู่ (พ.ศ. ๒๓๙๔-๒๔๐๘)

สุนทรภู่แต่งนิราศเมืองเพชรขึ้นเมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชกระแสรับสั่งให้สุนทรภู่เดินทางไปเมืองเพชรบุรี (หอสมุดแห่งชาตินครศรีธรรมราช ม.ป.ป.) ในนิราศเรื่องนี้ปรากฏทั้งชื่อเมือง เพชรบุรี (แปลงรูปคำเป็น เพชรบุรีน เพื่อสัมผัสในกลอน) และพริบพรี ดังความว่า

ไฉ่รอนรอนอ่อนแสงพระสุริย์ฉาย

ห้องฟ้าคล้าน้ำค้างลงพร่างพราย

อนาถหนาวคราวอาสาเสด็จ

ลงนาวาหน้าวัดนมัสการ

.....

พระพายชายขึ้นเขยร่ำเพยพาน

ไปเมืองเพชรบุรีนที่ถิ่นสถาน

อธิษฐานถึงคุณกรุณา

.....

พอดเดอรั่มลมาชายสบายจิต
ทั่วประเทศเขตแคว้นแดนพริบพรี

เที่ยวชมทิศทุ่งทางกลางวิถี
เหมือนจะขึ้นไปไม่พ้นแต่ต้นตาล

(สุนทรภู่ ๒๕๐๕ : ๑, ๑๙)

๒๑. Description du Royaume Thai ou Siam ของ Jean-Baptiste Pallegoix (ค.ศ. ๑๘๕๔ / พ.ศ. ๒๓๙๗)

Jean-Baptiste Pallegoix (ฌ็อง-บัปติสต์ ปาลเลกัวซ์) เป็นชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่ในประเทศสยามนานถึง ๒๔ ปี และได้เขียนหนังสือขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวชื่อว่า “Description du Royaume Thai ou Siam” (มงเซญูเออร์ ปาลเลกัวซ์ ๒๕๕๒ : ๑๔, ๑๙) หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงชื่อเมืองต่าง ๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รวมถึงชื่อเมืองเพชรบุรีถึงความว่า

DIX PROVINCES AU MIDI.

Nakhon-Khùen-Khán ou Pakhlat, Samutha-prakan ou Pak-Nam, Xalaburi ou Bang-Plasoi, Rajong, Chanthaburi ou Chanthabun, Thung-Jai, Phetzaburi ou Phiphri, Xumphon, Xaija, Xaláng ou Saláng.

(Jean-Baptiste Pallegoix 1854 : 67)

๒๒. The Kingdom of the Yellow Robe ของ Ernest Young (พ.ศ. ๒๔๓๕)

Ernest Young (เออร์เนสต์ ยัง) เป็นนักเขียนชาวอังกฤษที่เข้ามาในประเทศไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้แต่งหนังสือเรื่อง The Kingdom of the Yellow Robe ในหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงชื่อเมืองเพชรบุรีไว้ในบทที่ ๙ เรื่อง Outside the Capital : Petchabooree ความว่า (กรมศิลปากร ๒๕๕๗ : ๑๕๑)

เพชรบุรี (Petchabooree) เป็นหมู่บ้านเกษตรกรรมต้นแบบของสยาม สามารถเดินทางจากกรุงเทพฯ ได้อย่างสบาย ๆ ด้วยเรือบ้าน ซึ่งใช้เวลาราวสองถึงสามวัน...

๒๓. สมุดราชบุรี พ.ศ. ๒๔๖๘ (พ.ศ. ๒๔๖๘)

ในสมุดราชบุรี พ.ศ. ๒๔๖๘ ซึ่งเขียนขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวถึงชื่อเมืองเพชรบุรีไว้ในเกร็ดตำนานเมืองเพชรบุรี ดังนี้

แต่ในกาลปางก่อนดึกดำบรรพ์พื้น พระนครเพชรบุรี เป็นเมืองมี กษัตริย์สมมุติราช ครอบครองมาเป็นลำดับ ๆ เป็นเมืองเกษมสารพร้อมสรรพ ด้วยความสนุกสำราญรื่นรมย์ทุกประการ มั่งคั่งด้วยคุณสมบัติและทรัพย์ ศฤงคาร ทั้งมีป่าไม้อาจารย์เป็นประธานทิศ ส่งสอนสานุศิษย์บรรลु ศิลปวิทยาคาถา อาคม เวททางคศาสตร์สำเร็จอิทธิฤทธิ์บุญฤทธิ์ เป็นเมือง มีเกียรติยศไพศาลแผ่เผยเดชานุภาพความมั่งคั่งสมบูรณ์ไปในา ๆ ชาติ ทั้งหลายปราศจากภัยอันตรายศัตรูหมู่ปรัภักษ์เสี้ยนหนามชาวเมืองเกษม สำราญบานใจไพร่ฟ้าหน้าใสทั่วหน้ามีฝูงชนกลั่นเกลื่อนล้นหลายไปทั่วทุก ภูมิภาคมากมายด้วยชาวเจ้าและพวกพ้องค่านา ๆ ชาติแขกเมืองมาพึ่งพา คำขายสินค้าใหญ่ที่เป็นประธานทรัพย์นับว่าขึ้นชื่อฤชา คือ ป่าตาล ดงตาล มีอยู่ทั่วทั้งอาณาเขตต์ มีโคตรเพชรอันเตร็ด ตรัดจำรัสศรี เพลา กลางราตรีส่องแสงสว่างพราราวกับดาวประดับเขา บังเกิดมีปรากฏขึ้นเป็น เดิม ณ ยอดเขาใหญ่ด้านดินแดน ได้อาศัยแสงเพชรพลอยแห่งภูเขานั้นเป็น เหตุภูเขานั้นจึงได้สมญาพิเศษเรียกว่า เขาเด่น คือแลดูต่างพริ้ว เพราะ เหตุเพชรพลอยปรากฏแล้ว ณ ยอดภูเขานั้นท่านโบราณกษัตริย์ทั้งหลาย ผู้เป็นต้นกันสร้างพระนคร จึงขนานนามกรเมืองนั้นว่า เมืองเพชรบุรี กระนั้นแล

(สมุดราชบุรี พ.ศ. ๒๔๖๘ ๒๕๕๐ : ๕๔)

จากหลักฐานที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปเป็นตารางการปรากฏใช้คำเรียกชื่อ เมืองเพชรบุรีตั้งแต่สมัยอาณาจักรขอมโบราณถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เรียงลำดับตามปี พุทธศักราชที่บันทึกเหตุการณ์ได้ดังนี้

เอกสาร/หลักฐาน	ปีพุทธศักราช ที่บันทึกเหตุการณ์	คำเรียก ชื่อเมือง	หมายเหตุ
สมัยอาณาจักรขอมโบราณ (สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗)			
๑. จารึกปราสาทพระขรรค์ ประเทศกัมพูชา	๑๗๓๔	ศรีชัยวัชรบุรี	ภาษาเขมร
สมัยกรุงสุโขทัย			
๒. จารึกพ่อขุนรามคำแหง	๑๘๓๕	เพช(เว)บุรี	
๓. เอกสารจีนในราชวงศ์หงวน	๑๘๓๗	ปี่ซาบุ๋หลี่	สำเนียงจีน
๔. จารึกวัดเขากบ	๑๙๐๐-๒๐๐๐	เพช(เว)บุรี	
สมัยกรุงศรีอยุธยา			
๕. วัดเพชรพลี หรือวัดพริบพรี	ไม่ปรากฏปี	เพชรพลี พริบพรี	
๖. The Suma oriental of Tomé Pires ของ Tome Pires	๒๐๕๔	Peperim Pepory	สำเนียง ตะวันตก
๗. Description of the Kingdom of Siam ของ Jeremias Van Vliet	๒๑๗๖-๒๑๘๕	Pypry	สำเนียง ตะวันตก
๘. Relation du Voyage de Monseigneur l' Eveque de Beryte Vicaire Apostolique au Royaume de la Cochinchine, & C ของ Jacques De Bourges	๒๒๐๕	Pipili	สำเนียง ตะวันตก
๙. Journal du voyage de Siam fait en 1685 & 1686 ของ De Choisy	๒๒๒๘-๒๒๒๙	Pipeli	สำเนียง ตะวันตก
๑๐. Histoire Naturelle et Politique du Royaume de Siam ของ Nicolas Gervaise	๒๒๓๑	Piply	สำเนียง ตะวันตก
๑๑. Description du Royaume de Siam ของ De La Loubere	๒๒๓๑	Pipeli	สำเนียง ตะวันตก

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค. (๒๕๖๐) ๑๙๙

เอกสาร/หลักฐาน	ปีพุทธศักราช ที่บันทึกเหตุการณ์	คำเรียก ชื่อเมือง	หมายเหตุ
๑๒. The history of Japan, together with a description of the kingdom of Siam, 1690-92 ของ Engelbert Kaempfer	๒๒๓๓	Putprib	ลำเนียง ตะวันตก
สมัยกรุงธนบุรี			
๑๓. Histoire du Royaume de Siam ของ Francois Henri Turpin	๒๓๑๔	Pipli	ลำเนียง ตะวันตก
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์			
๑๔. กฎหมายตราสามดวง	๒๓๔๘	เพชรบุรี	
๑๕. คำให้การชาวกรุงเก่า	ไม่ปรากฏปี	เพชรบุรี วิฑพรี	ลำเนียงพม่า
๑๖. พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์	ไม่ปรากฏปี	เพชรบุรี	
๑๗. ตำนานเมืองนครศรีธรรมราช	ไม่ปรากฏปี	เพชรบุรี	
๑๘. Narrative of a Residence at the Capital of the Kingdom of Siam ของ Frederick Arthur Neale	๒๓๘๓-๒๓๘๔	Puchpuri Pri-pri	ลำเนียง ตะวันตก
๑๙. พระบรมราชวินิจฉัยในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๒๓๙๔-๒๔๑๑	เพชรบุรี พิริบพรี เพชรพรี เมืองเพชร	
๒๐. นิราศเมืองเพชร ของ สุนทรภู่	๒๓๙๔-๒๔๐๘	เพชรบุรี พิริบพรี	
๒๑. Description du Royaume Thai ou Siam ของ Jean-Baptiste Pallegoix	๒๓๙๗	Phetxaburi Piphri	ลำเนียง ตะวันตก

เอกสาร/หลักฐาน	ปีพุทธศักราช ที่บันทึกเหตุการณ์	คำเรียก ชื่อเมือง	หมายเหตุ
๒๒. The Kingdom of the Yellow Robe ของ Ernest Young	๒๔๓๕	Petchabooree	สำเนียง ตะวันตก
๒๓. สมุดราชบุรี พ.ศ. ๒๔๖๘	๒๔๖๘	เพชรบุรี	

จากตารางการปรากฏใช้คำเรียกชื่อเมืองเพชรบุรีอาจกล่าวได้ว่าชื่อเมืองมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างคำและลักษณะเสียงมาเป็นลำดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสมัยอาณาจักรขอมโบราณ สมัยกรุงสุโขทัย จนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาดังนี้

เมื่อพิจารณาคำว่า “วัชรบุรี” ในชื่อเมือง “ศรีชัยวัชรบุรี” สมัยอาณาจักรขอมโบราณ และคำว่า “เพชรบุรี” ในสมัยกรุงสุโขทัยพบว่า ทั้งสองคำนี้มีโครงสร้างคำและความหมายเหมือนกัน กล่าวคือเป็นคำสมาส ประกอบด้วยคำว่า วัชร/เพชร (ส. วชร) + บุรี/บุรี (ป. ปุร) หมายถึง เมืองเพชร เมืองสายฟ้า หรือมีความหมายในเชิงเปรียบเทียบว่าเมืองที่มีความแข็งแกร่ง ซึ่งล้วนมีความหมายอันเป็นมงคล แต่ในสมัยกรุงสุโขทัยมีการตัดคำว่า “ศรีชัย” ออกซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าเพื่อให้คนไทยออกเสียงเรียกชื่อเมืองได้ง่ายขึ้น

คำว่า “เพชรบุรี” ยังแสดงให้เห็นรูปคำที่เป็นผลมาจากการแผลงอักษร ว เป็น พ และ ป เป็น บ เมื่อคนไทยรับคำบาลีสันสกฤตมาใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติวิมลชัย (๒๕๕๘ : ๓๐-๓๑) ที่กล่าวว่าเมื่อคนท้องถิ่นภาคใต้นำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในวรรณกรรมได้มีการเปลี่ยนแปลงพยัญชนะจาก ว เป็น พ เช่น กามาจร (ป.) เป็น กามาพจร, วนาราม (ป.) เป็น พนาราม และเปลี่ยนจาก ป เป็น บ เช่น ปรม (ป.) เป็น บรม, ปวร (ป.) เป็น บวร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการแผลงเสียงสระอะในคำว่า วชร เป็น เสียงสระอะในคำว่า เพชร เพื่อให้ออกเสียงเหลือเพียงพยางค์เดียว

การปรับเปลี่ยนรูปแบบคำเรียกชื่อเมืองดังกล่าวสอดคล้องกับเหตุผลของ ธวัช ปุณฺณโกทก (๒๕๔๗ : ๔๖, ๕๒) ที่ว่าสังคมไทยมีการรับคำยืมจากชาติที่เจริญทางด้านวัฒนธรรมมาตั้งแต่สมัยก่อนตั้งอาณาจักรสุโขทัย เช่น คำยืมภาษาบาลีสันสกฤต และเขมร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำภาษาบาลีสันสกฤตนั้นได้มีการนำมาใช้ในภาษาไทยมากกว่าร้อยละ ๒๐ ของคำในภาษาไทยทั้งหมด ดังนั้นแบบแผนไวยากรณ์ ได้แก่ วิธีสมาสและวิธีสนธิจึงมีอิทธิพลต่อไวยากรณ์ไทยด้วย อย่างไรก็ตาม คำยืมเหล่านี้ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง

รูปและเสียงตามกฎเกณฑ์ของภาษาไทยเพื่อความสะดวกในการออกเสียงของคนไทย

ส่วนในสมัยกรุงศรีอยุธยาเริ่มปรากฏคำว่า “พริบพรี” หรือ “เพชรพลี” ในชื่อวัดประจำท้องถิ่น และปรากฏคำเรียกชื่อเมืองที่มีเสียงใกล้เคียงกับคำว่า “พริบพรี” ในเอกสารของชาวตะวันตกที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยสยาม เช่น Pyry Pipili Pipeli Piply Pipeli Putprib เป็นต้น ความหลากหลายของชื่อเรียกดังกล่าวมีลักษณะเช่นเดียวกับการเรียกชื่อ กรุงศรีอยุธยา ดังที่ปรากฏในแผนที่ของชาวยุโรปตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๘๓ จนถึง พ.ศ. ๒๒๔๓ ว่า ODI A UDIA IUDIA AJOTHIA ODI A IUDEA JUDIA AIOTHIA JUDTIJA IUDTYA IUDTIJA ซึ่งรัชชัชย ตั้งศิริวานิช (๒๕๔๙ : ๓๑-๓๙) อธิบายไว้ว่า การเขียนชื่อที่แตกต่างกันนี้ขึ้นอยู่กับความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับกรุงศรีอยุธยา และความสามารถในการถ่ายทอดเสียงของชาวพื้นเมือง ตลอดจนภาษาของแต่ละชาติที่เขียนแผนที่ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าชื่อเมืองเพชรบุรีที่ปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติได้มาจากการบันทึกตามเสียงพูดของชาวพื้นถิ่นเพชรบุรีในสมัยนั้น

เมื่อพิจารณาในเชิงความหมายพบว่า “พริบพรี” เป็นชื่อที่ไม่มีความหมาย ต่างกับชื่อชุมชนในท้องถิ่นของไทยแต่โบราณโดยทั่วไปที่มักตั้งตามสภาพแวดล้อมหรือลักษณะอันโดดเด่นของพื้นที่นั้น รวมถึงชื่อ “พริบพรี” ไม่มีการบันทึกเรื่องราวประวัติความเป็นมาที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีเพียงการตั้งเป็นชื่อวัดในท้องถิ่นเท่านั้น ในขณะที่ชื่อเมือง “เพชรบุรี” มีประวัติการสร้างเมืองปรากฏในคำให้การชาวกรุงเก่า และในตำนานเมืองนครศรีธรรมราช รวมถึงมีความเป็นมาของชื่อเมืองปรากฏในสมุद्रชาบุรี พ.ศ. ๒๔๖๘

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนพยางค์ในคำเรียกชื่อเมืองเพชรบุรีที่ปรากฏตั้งแต่อดีตพบว่า มีจำนวนพยางค์ลดลงเป็นลำดับจากชื่อ “ศรีชัยวัชรบุรี” (๗ พยางค์) เป็น “เพชรบุรี / ปี่ชานูห์ลี” (๔ พยางค์) เป็น “เพชรบุรี / Pupory / Pipepi ฯลฯ” (๓ พยางค์) และเป็น “พริบพรี / เพชรพลี / Piply / Phriphi ฯลฯ” (๒ พยางค์) เช่นเดียวกับชื่อเมืองอื่น ๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่มีการตัดพยางค์ให้สั้นลง เช่น Campeng-pet ou Campeng ก่า-แพง-เพ็ด หรือ ก่า-แพง, Cambory กาน-บุ-รี (De La Loubere 1700 : 8, 13), Porselouc ou Pet-se-lou-louc พิด-สะ-โลก หรือ พิด-สะ-นู-โลก (แชรแวล ๒๕๕๐ : ๕๖) แสดงให้เห็นว่าคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเรียกชื่อเมืองบางเมืองเป็น ๒ แบบคือแบบเป็นทางการตามมาตรฐาน และแบบไม่เป็นทางการที่มีการตัดพยางค์ให้สั้นลง

ลักษณะการลดจำนวนพยางค์ในคำเรียกชื่อเมืองดังกล่าวน่าจะเป็นความนิยมในการออกเสียงพูดของคนไทย เนื่องจากพบลักษณะดังกล่าวในภาษาไทยปัจจุบันด้วย ดังที่งานวิจัยของ วรารักษ์ต์ มหามนตรี (๒๕๕๕ : ๒๑๘-๒๒๔) แสดงให้เห็นว่า วิทยุรุ่นไทยปัจจุบันนิยมลดจำนวนพยางค์ในการเรียกชื่อจังหวัดให้สั้นกว่าชื่อในภาษาไทยมาตรฐาน เพื่อให้ออกเสียงได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น เช่น อุด-ติด (อุดรดิตถ์) ยะ-โส (ยโสธร) คอน-ถม (นครปฐม) ยุค-ยา (พระนครศรีอยุธยา) ฉะ (ฉะเชิงเทรา) พิด-โลก (พิษณุโลก) รัต-รี (ราชบุรี) พัด-ลุง (พัทลุง) รวมไปถึงชื่อจังหวัดเพชรบุรีที่ปัจจุบันนิยมออกเสียงว่า เพ็ด หรือ เมือง-เพ็ด

ด้วยเหตุผลเรื่องช่วงเวลาการปรากฏของชื่อเมือง ความหมายของชื่อเมือง การบันทึกชื่อเมืองเป็นลายลักษณ์อักษร ตำนานการตั้งชื่อเมือง รวมถึงความนิยมในการออกเสียงเรียกชื่อเมืองของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงอาจสันนิษฐานได้ว่า “เพชรบุรี” เป็นชื่อเมืองเดิมที่เป็นทางการ ส่วนชื่อ “พริบพรี” เป็นชื่อที่เรียกกันอย่างไม่เป็นทางการในภายหลัง

การวิเคราะห์ชื่อเมือง “พริบพรี” ด้วยทฤษฎีทางสัทศาสตร์

ชื่อเมือง “พริบพรี” ที่สันนิษฐานว่าเป็นชื่อเรียกอย่างไม่เป็นทางการนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะเสียงของคำว่า “เพชรบุรี” พบว่ามีบางหน่วยเสียงที่เหมือนกัน และบางหน่วยเสียงที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในภาษา (Internal Change) อันเกิดจากผู้ใช้ภาษาในยุคสมัยนั้น กระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ให้เห็นชัดเจนขึ้นด้วยทฤษฎีทางสัทศาสตร์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีทางสัทศาสตร์
แสดงการสันนิษฐานกระบวนการเปลี่ยนแปลงเสียงจากชื่อ "เพรปรี" เป็น "พริบรี"

(๑)		(๒)		(๓)		(๔)		(๕)	
เพรปรี pʰet cha bu ri เพ็ช-ชะ-บู-รี	↑ pʰet bu ri เพ็ช-บู-รี	↑ pʰet bu ri เพ็ช-บู-รี	↑ pʰet pʰi ri เพ็ช-พี-รี	↑ pʰet pʰi ri เพ็ช-พี-รี	↑ pʰet pʰi ri เพ็ช-พี-รี	↑ pʰip pʰi ri พิบ-พี-รี	↑ pʰip pʰi ri พิบ-พี-รี	↑ pʰip pʰi ri พิบ-พี-รี	เพรปรี
ออกเสียง ๔ พยางค์ สอดคล้องกับชื่อที่ปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติ คือ ปี่ชาบูพลี (๕๐๘)	ออกเสียง ๓ พยางค์ ปี่ช่าบู-รี	ออกเสียง ๓ พยางค์ ปี่ช่าบู-รี	ออกเสียง ๓ พยางค์ เพ็ช-พู-รี	ออกเสียง ๒ พยางค์ เพ็ช-พู-รี	ออกเสียง ๒ พยางค์ เพ็ช-พู-รี	ออกเสียง ๒ พยางค์ พิบ-พู-รี	ออกเสียง ๒ พยางค์ พิบ-พู-รี	ออกเสียง ๒ พยางค์ พิบ-พู-รี	ออกเสียง ๒ พยางค์ สอดคล้องกับชื่อที่ปรากฏในเอกสารของชาวต่างชาติ คือ Pi-pri (๕๐๕) และในเอกสารของโยชคือ พริบรี (๕๐๕-๕๐๖)
เกิดการสูญกลุ่มของเสียงนบการตัดพยางค์ (cha/ (Clipping) ส่งผลให้ออกเสียงเหลือ ๓ พยางค์	เสียง /b-/ ในพยางค์ที่สองเกิดการกลมกลืนเสียงตาม /pʰ-/ ในพยางค์แรก พยางค์แรก (Progressive Assimilation) ส่งผลให้เสียง /b-/ เปลี่ยนจากเสียงก้องกลายเป็นเสียงมิม โยชยังคงมีฐานการสันนิษฐานเป็นปาก	เสียง /b-/ ในพยางค์ที่สองเกิดการกลมกลืนเสียงตาม /pʰ-/ ในพยางค์แรก พยางค์แรก (Progressive Assimilation) ส่งผลให้เสียง /b-/ เปลี่ยนจากเสียงก้องกลายเป็นเสียงมิม โยชยังคงมีฐานการสันนิษฐานเป็นปาก	เกิดการสูญเสียงสระ /r/ ที่อยู่กลางคำ (Syncope) ส่งผลให้พยัญชนะต้นเดียวกันในพยางค์ที่สองกลายเป็นพยัญชนะต้นควบ (pʰr-/ /pʰ-/)	ออกเสียงควบพยัญชนะต้นควบจาก (pʰr-/ เป็นสระ /e/ ในพยางค์ที่สอง (Regressive Assimilation) ส่งผลให้เสียงสระ /e/ เปลี่ยนจากเสียงสระกลางเป็นเสียงสระสูง /i/ ในพยัญชนะต้น (Piply (๕๐๓) Pipi (๕๐๔) Piphri (๕๐๕)	ออกเสียงควบพยัญชนะต้นควบจาก (pʰr-/ เป็นสระ /e/ ในพยางค์ที่สอง (Regressive Assimilation) ส่งผลให้เสียงสระ /e/ เปลี่ยนจากเสียงสระกลางเป็นเสียงสระสูง /i/ ในพยัญชนะต้น (Piply (๕๐๓) Pipi (๕๐๔) Piphri (๕๐๕)	ออกเสียงควบพยัญชนะต้นควบจาก (pʰr-/ เป็นสระ /e/ ในพยางค์ที่สอง (Regressive Assimilation) ส่งผลให้เสียงสระ /e/ เปลี่ยนจากเสียงสระกลางเป็นเสียงสระสูง /i/ ในพยัญชนะต้น (Piply (๕๐๓) Pipi (๕๐๔) Piphri (๕๐๕)	ออกเสียงควบพยัญชนะต้นควบจาก (pʰr-/ เป็นสระ /e/ ในพยางค์ที่สอง (Regressive Assimilation) ส่งผลให้เสียงสระ /e/ เปลี่ยนจากเสียงสระกลางเป็นเสียงสระสูง /i/ ในพยัญชนะต้น (Piply (๕๐๓) Pipi (๕๐๔) Piphri (๕๐๕)	ออกเสียงควบพยัญชนะต้นควบจาก (pʰr-/ เป็นสระ /e/ ในพยางค์ที่สอง (Regressive Assimilation) ส่งผลให้เสียงสระ /e/ เปลี่ยนจากเสียงสระกลางเป็นเสียงสระสูง /i/ ในพยัญชนะต้น (Piply (๕๐๓) Pipi (๕๐๔) Piphri (๕๐๕)	พยัญชนะต้น /pʰ-/ ในพยางค์แรกเกิดการกลมกลืนเสียงตาม (pʰr-/ ในพยางค์ที่สอง (Regressive Assimilation) ส่งผลให้พยัญชนะต้นกลายเป็นเสียง /pʰr-/ ทั้งสองพยางค์

ตารางการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ข้างต้นแสดงให้เห็นการใช้คำเรียกชื่อเมืองในช่วงเวลาต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงเสียงในแต่ละขั้นตอนจึงมีความเป็นไปได้ว่าชื่อเมือง “เพชรบุรี” เปลี่ยนแปลงเสียงเป็น “พริบพรี”

อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงเสียงขึ้นแล้วสันนิษฐานว่ารูปแปรของคำเรียกชื่อเมืองเพชรบุรีแต่ละรูปยังคงใช้ปะปนกันอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ขึ้นอยู่กับการออกเสียงของชาวพื้นถิ่นเพชรบุรีรวมถึงคนไทยทั่วไปในสมัยก่อน ดังนั้นจึงส่งผลให้เห็นเอกสารของชาวต่างชาติปรากฏคำเรียกชื่อเมืองเพชรบุรีที่หลากหลาย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการปรากฏใช้คำเรียกชื่อเมืองเพชรบุรีในเชิงประวัติ และจาก การวิเคราะห์ชื่อเมือง “พริบพรี” ด้วยทฤษฎีทางสังคมศาสตร์สรุปเป็นข้อสันนิษฐานได้ว่าชื่อเมือง “พริบพรี” อาจมิได้เป็นชื่อเมืองเดิมของ “เพชรบุรี” แต่เป็นชื่อเรียกแบบไม่เป็นทางการที่เปลี่ยนแปลงเสียงมาจาก “เพชรบุรี” ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเกิดจากกระบวนการกลมกลืนเสียง (Assimilation) ในการพูดเพื่อให้ออกเสียงได้ง่าย และมีการตัดพยางค์ (Clipping) หรือตัดหน่วยเสียงบางหน่วยเสียงเพื่อให้ออกเสียงได้รวดเร็วขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบกับคำเรียกชื่อเมืองในกลุ่มหัวเมืองฝ่ายตะวันตกในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีอาณาเขตติดต่อหรือใกล้กับเพชรบุรีจำนวน ๒ เมือง ได้แก่ ราชนบุรี (Rapri) และกาญจนบุรี (Kamburi) พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงไปในลักษณะเดียวกัน ดังนี้

แผนที่หัวเมืองฝ่ายตะวันตกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
จากแผนที่ของ Frederick Arthur Neale (1852)

แผนที่จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี
ในปัจจุบัน (เที่ยว.net ม.ป.ป.)

ชื่อเมือง	สันนิษฐานกระบวนการเปลี่ยนแปลงเสียงในการเรียกชื่อเมือง					
	ขั้นที่ ๑	ขั้นที่ ๒	ขั้นที่ ๓	ขั้นที่ ๔	ขั้นที่ ๕	ขั้นที่ ๖
เพชรบุรี	phét cha bu ri:	phét bu ri:	phét phu ri:	phét phri:	phíp phri:	phríp phri:
ราชบุรี	râ:t cha bu ri:	râ:t bu ri:	râ:t pu ri:	râ:t pri:	ra pri:	-
กาญจนบุรี	ka:n ca ná bu ri:	ka:n bu ri:	ka:m bu ri:	-	-	-

การเปลี่ยนแปลงเสียงในชื่อเมืองเพชรบุรี ราชบุรี และกาญจนบุรี ที่เป็นไปในลักษณะเดียวกันเริ่มตั้งแต่ขั้นที่ ๒ - ขั้นที่ ๔ ดังนี้

ขั้นที่ ๑ เป็นการออกเสียงชื่อเมืองที่เป็นทางการ

ขั้นที่ ๒ เกิดจากการตัดพยางค์ที่ ๒ ในชื่อเมือง ๔ พยางค์และตัดพยางค์ที่ ๒-๓ ในชื่อเมือง ๕ พยางค์เหลือชื่อเมือง ๓ พยางค์เท่ากัน

ขั้นที่ ๓ เกิดจากการกลมกลืนเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่ ๑-๒ (เฉพาะเมืองเพชรบุรี)

ขั้นที่ ๔ เกิดจากการตัดเสียงสระ /u/ ในพยางค์ /phu/ และ /pu/ ทำให้พยางค์ที่ ๒-๓ รวมกันเป็นพยางค์เดียวโดยมีพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ ๒ กลายเป็นพยัญชนะควบกล้ำ

ในภาษาไทยปัจจุบันมีตัวอย่างคำที่มีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงเสียงคล้ายคลึงกับ คำว่า “เพชรบุรี” คือคำว่า “รัฐมนตรี” ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาพูดจนกระทั่ง กลายเป็น ร้า-ตรี อาจแสดงกระบวนการเปลี่ยนแปลงเสียงดังตารางต่อไปนี้

คำ	สันนิษฐานกระบวนการเปลี่ยนแปลงเสียง					
	ขั้นที่ ๑	ขั้นที่ ๒	ขั้นที่ ๓	ขั้นที่ ๔	ขั้นที่ ๕	ขั้นที่ ๖
เพชรบุรี	phét cha bu ri:	phét bu ri:	phét phu ri:	phét phri:	phíp phri:	phríp phri:
รัฐมนตรี	rát tha mon tri:	rát mon tri:	-	-	rám mon tri:	rám tri:

การเปลี่ยนแปลงเสียงในคำว่า เพชรบุรี และรัฐมนตรี ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เกิดขึ้นในขั้นที่ ๒, ๕ และ ๖ ดังนี้

ขั้นที่ ๑ เป็นการออกเสียงคำที่เป็นทางการตามมาตรฐาน

ขั้นที่ ๒ เกิดจากการตัดพยางค์ที่ ๒ คือ /cha/ และ /tha/ ออกเหลือ ๓ พยางค์ เท่ากัน

ขั้นที่ ๕-๖ เกิดจากการตัดเสียงพยัญชนะสะกด /-t/ ในพยางค์แรกออก แล้วนำ พยัญชนะต้นของพยางค์ที่สองมาเป็นพยัญชนะสะกดของพยางค์แรก (ส่วนในคำว่า รัฐมนตรี มีการตัดพยางค์ /mon/ ออกด้วย) ทำให้ออกเสียงเหลือ ๒ พยางค์เท่ากัน

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาพูดนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสพงษ์ ฝิวพอใช้ (๒๕๔๖ : ๗๒-๗๓) ที่กล่าวว่า การแปรทางเสียงของคำเกิดจากการ ออกเสียงคำอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการสูญเสียหน่วยเสียง (loss of phonemes) เช่นคำว่า “ดิฉัน” /di-chn/ แปรเป็นคำว่า “เดียน” /dián/ จากการสูญเสียหน่วยเสียง /ch/ และ “เดียน” /dián/ อาจแปรเป็น “ดั้น” /dán/ ได้หากออกเสียงเร็ว ๆ เพราะมีการสูญเสียหน่วยเสียง //

แสดงให้เห็นว่าการออกเสียงคำในภาษาพูดมักเกิดการสูญเสียหน่วยเสียงทั้งเสียง สระและเสียงพยัญชนะ รวมถึงเกิดการกลมกลืนเสียงภายในคำเพื่อให้ออกเสียงได้สะดวก ทั้งนี้กระบวนการเปลี่ยนแปลงเสียงมักเกิดขึ้นกับคำที่ใช้พูดกันเป็นประจำจนกระทั่งคน ในสังคมยอมรับและนำมาใช้ในการสื่อสาร

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าหลังจากชื่อเมือง “เพชรบุรี” เกิดกระบวนการ เปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาพูดจนกลายเป็นคำว่า “พริบพริ” แล้วไม่มีการตัดพยางค์หรือ

การกลมกลืนเสียงให้จำนวนพยางค์ลดลงไปอีก รวมถึงไม่ปรากฏใช้คำว่า “พริบพรี” ในภาษาพูดอย่างไม่เป็นทางการในปัจจุบัน เพราะปัจจุบันใช้คำเรียกว่า “เมืองเพชร” และ “เพชร” จึงน่าสนใจว่าการเปลี่ยนแปลงคำเรียกชื่อเมืองดังกล่าวเกิดขึ้นจากสาเหตุใด

เมื่อพิจารณาจากหลักฐานในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพบว่าคนไทยในสมัยนั้นยังคงเรียกชื่อเมืองเพชรบุรีอย่างไม่เป็นทางการว่า “พริบพรี” หรือ “เพชรพรี” ตามที่เรียกกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และปรากฏชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งคือ “เมืองเพชร” (กรมศิลปากร ๒๕๕๗ : ๓๐-๓๑) จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าคนรุ่นใหม่ในสมัยนั้นเลือกใช้คำว่า “เมืองเพชร” แทนคำว่า “พริบพรี” และ “เพชรพรี” ด้วยเหตุนี้เมื่อหมดคนรุ่นเก่าจึงส่งผลให้ชื่อ “พริบพรี” และ “เพชรพรี” สูญไปจากภาษาพูด ส่วนชื่อ “เมืองเพชร” ได้ใช้เรียกกันต่อมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้วัยรุ่นในปัจจุบันยังเรียกชื่อเมืองว่า “เพชร” ซึ่งเกิดจากการตัดพยางค์ให้สั้นลงอีกจนเหลือเพียงพยางค์เดียว การเปลี่ยนแปลงคำเรียกชื่อเมืองเพชรบุรีในภาษาพูดอย่างไม่เป็นทางการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นความนิยมในการออกเสียงของคนไทยที่ต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย

บรรณานุกรม

กฎหมายตรา ๓ ดวง เล่ม ๑. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๔๘.

กำธร สถิรกุล. **ลายสือไทย ๗๐๐ ปี (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของคุรุสภา, ๒๕๒๗.

กิตติ โล่ห์เพชรรัตน์. **ขอมโบราณ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : ก้าวแรก, ๒๕๕๖.

เกียรติประวัติ อนุรักษ์สื่อสกล. **ประวัติศาสตร์ไทย ๗๖ จังหวัด**. กรุงเทพฯ : วันเวิลด์, ๒๕๔๖.

จังหวัดเพชรบุรี. **ข้อมูลจังหวัด**. สืบค้นเมื่อ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก <http://www.phetchaburi.go.th/phet2/CODE/main#2>, ม.ป.ป.

เซแอม แก้วคล้าย. **จารึกพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗**. สืบค้นเมื่อ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก www.finearts.go.th/promotion/files/266/Jayavarman7.pdf, ม.ป.ป.

แซรแวงส, นิโกลาส์. **ประวัติศาสตร์ธรรมชาติและการเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม (ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช) : Histoire Naturelle et Politique du Royaume de Siam**. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี : ศรีปัญญา, ๒๕๕๐.

เซเดส์, ยอร์ช. **เมืองพระนคร นครวัด นครธม ANGKOR : An Introduction**. แปลโดย ปราณี วงษ์เทศ. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ : ดรีม แคทเซอร์, ๒๕๕๖.

ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). **จารึกปราสาท**. สืบค้นเมื่อ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก http://www.sac.or.th/databases/inscriptions/inscribe_detail.php?id=478, ๒๕๔๙.

ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). **จารึกวัดเขากบ**. สืบค้นเมื่อ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก http://www.sac.or.th/databases/inscriptions/inscribe_detail.php?id=215, ๒๕๔๙.

ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). **พิพิธภัณฑ์วัดเขากบปราสาทวัดเพชรพลี**. สืบค้นเมื่อ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/review_inside_ByMember_Detail.php?id=425&CID=10867, ๒๕๕๕.

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค. (๒๕๖๐) ๒๐๙

ณัฐา วิพลชัย. “ลักษณะคำยืมภาษาบาลีสันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ เรื่อง พระมหาชชาติคัมภีร์”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. ปีที่ ๗, ๒ (๒๕๕๘) : ๑๗-๔๕.

ดุษฎีพร ชานโรคนานต์. ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทยเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖.

เดอ ชัวซีย์, บาทหลวง. จดหมายเหตุรายวัน การเดินทางไปสู่ประเทศสยาม ในปี ค.ศ. ๑๖๘๕ และ ๑๖๘๖ : Journal du Voyage de Siam. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นนทบุรี : ศรีปัญญา, ๒๕๕๐.

เดอ ลาลูแบร์, มองซิเออร์. จดหมายเหตุ ลา ลูแบร์ ราชอาณาจักรสยาม : The Kingdom of Siam. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พิมพ์ครั้งที่ ๔. นนทบุรี : ศรีปัญญา, ๒๕๕๗.

เทพ สุนทรศารทูล. วิจัยข้อเท็จจริง เรื่อง ศิลปินอักษรไทยของพ่อขุนรามคำแหง. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, ม.ป.ป.

เที่ยว. net. สถานที่ท่องเที่ยวภาคตะวันตก แผนที่ภาคตะวันตกมีกี่จังหวัด พยากรณ์ อากาศภาคตะวันตก. สืบค้นเมื่อ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก <http://travel.njwebdd.co.th/thailand/Western-region/>, ม.ป.ป.

ธวัช ปุณโณทก. วัฒนาการภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๗.

_____. “ศิลปินพ่อขุนรามคำแหงหลักที่ ๑ ไม่มีปัญญาชนผู้ใดปลอมได้”. ใน ศิลปวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก <http://www.lib.ru.ac.th/pk/extract7.html>, ๒๕๔๓.

ธวัชชัย ตั้งศิริวานิช. กรุงศรีอยุธยาในแผนที่ฝรั่ง. กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๔๙.

ธวัชชัย ปทุมล่องทอง. เกียรตินำรัฐประเทศไทย ๗๖ จังหวัด. กรุงเทพฯ : น้ำฝน, ๒๕๔๒.

ปราณี กุลลวงนิชย์ และคณะ. ภาษาทัศนาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

पालเลกัวซ์, มงเซญเออร์. เล่าเรื่องกรุงสยาม : Description du Royaume Thai ou Siam. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พิมพ์ครั้งที่ ๔. นนทบุรี : ศรีปัญญา,

๒๕๕๒.

ฝ่าย เจริญสุข (บรรณารักษ์). ประวัติศาสตร์ ๗๗ จังหวัด. กรุงเทพฯ : เพื่อนเรียน
เด็กไทย, ๒๕๕๔.

พินทิพย์ ทวยเจริญ. สัทศาสตร์และสรีรวิทยาเบื้องต้น Introduction to phonetics
and Phonology. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้. “การแปรทางเสียงของคำว่า “ดิฉัน” กับพรรคคนของคนไทย”.
วารสารวิชาการ ม.อบ. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. ปีที่ ๕, ๒ (๒๕๔๖) :
๖๙-๗๖.

ยุกตพันธ์ จำปาเทศ. ศรีชัยวัชรปุระ. สืบค้นเมื่อ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก [http://
phetchaburi-th.blogspot.com/](http://phetchaburi-th.blogspot.com/)

โยนิโอะ อิติอิ. อาณาเขตของอยุธยาในกฎหมายตราสามดวง. สืบค้นเมื่อ ๒๗
มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก [http://tujournals.tu.ac.th/thammasatjournal/detailart.aspx?
ArticleID=668](http://tujournals.tu.ac.th/thammasatjournal/detailart.aspx?ArticleID=668), ม.ป.ป.

รวงคณา นิพัทธ์สุขกิจ. “การผสมผสานวัฒนธรรมในวิถีชีวิตของชาวกรุงศรีอยุธยา : ผล
จากความเป็นเมืองการค้าของกรุงศรีอยุธยา”. วารสารอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ ๓๔, ๒ (๒๕๕๕) : ๓๙-๖๖.

วรารักษ์ต์ มหามนตรี. “การเรียกชื่อจังหวัดในภาษาพูดอย่างไม่เป็นทางการของวัยรุ่นไทย”.
วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ปีที่ ๓๔, ๒ (๒๕๕๕) : ๒๑๓-
๒๔๓.

วิรัช นิยมธรรม. “โยดะยานั้นหรือคือ ‘ผู้แพ้’ : หากจะคิดแย้งพม่าด้วยมุมมองทาง
ภาษา”. สารมหาวิทยาลัยนเรศวร ‘รู้จักพม่า Knowing Myanmar’. ปีที่ ๓,
๑๗ (๒๕๔๕) : ๑.

ศิลปากร, กรม. คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราช
พงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :
คลังวิทยา, ๒๕๑๕.

_____. จารึกสมัยสุโขทัย. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๗.

_____. ตามรอยฝรั่ง เล่าความหลังเมืองพระปรี (เพชรบุรี). กรุงเทพฯ :
สำนักงานวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๗.

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๙ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค. (๒๕๖๐) ๒๑๑

ศิลปากร, กรม. **เรื่องเมืองนครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ : เสรีบรรพกิจ, ๒๕๐๗.

_____ . **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และ
ภูมิปัญญาจังหวัด เพชรบุรี**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของ
คุรุสภา, ๒๕๔๕.

สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. **ประวัติศาสตร์
เมืองเพชรบุรี**. สืบค้น ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๐, จาก [http://research.pbru.ac.th/
web/index.php?option=com_content&view=article&id=63:2010-02-02-03-06-42&
catid=36:2010-01-25-16-53-00&Itemid=62](http://research.pbru.ac.th/web/index.php?option=com_content&view=article&id=63:2010-02-02-03-06-42&catid=36:2010-01-25-16-53-00&Itemid=62), ม.ป.ป.

สมดุราษบุรี พ.ศ. ๒๔๖๘. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่น-ไทย,
๒๕๕๐.

สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี. **ประวัติความเป็นมาของจังหวัดราชบุรี**. สืบค้นเมื่อ ๑๕
มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก [http://www.finearts.go.th/fad1/parameters/km/item/
ประวัติความเป็นมาของจังหวัดราชบุรี.html](http://www.finearts.go.th/fad1/parameters/km/item/ประวัติความเป็นมาของจังหวัดราชบุรี.html), ม.ป.ป.

สารสนเทศจังหวัดที่ตั้งสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัด
สุโขทัย. **พ้อขุนรามคำแหงมหาราช**. สืบค้นเมื่อ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก
<http://www.info.ru.ac.th/province/Sukhotai/srjsd44.htm>, ม.ป.ป.

สุนทรภู่. **นิราศเมืองเพชร**. พระนคร : รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๐๕.

สุภัทรวดี ดิศกุล, ม.จ. “ศิลาจารึกปราสาทพระขรรค์ของพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗”. **วารสาร
ศิลปากร**. ปีที่ ๑๐, ๒ (๒๕๐๙) : ๕๒-๖๒.

อนุমানราชธน, พระยา. **นิรุกติศาสตร์**. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, ๒๕๒๒.

อรไท ใหญ่แทนคุณ. **การวิเคราะห์ศัพท์โบราณจากวรรณคดีไทยที่ปรากฏใน
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕**. ปริญญาโทบริหารการศึกษา
มหาบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๓๔.

อุดม วโรตมสิขขัตติย์. **มองภาษาไทยในแง่มุมของภาษาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ทฤษฎี,
๒๕๔๕.

Pinterest. **แผนที่**. สืบค้นเมื่อ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๐, จาก [https://www.pinterest.com/
pin/540854236473150762/](https://www.pinterest.com/pin/540854236473150762/), ม.ป.ป.

Choisy, abbé de. **Journal du voyage de Siam fait en 1685 & 1686**. Paris :

S.Mabre-Cramoisy, 1687.

Francois Henri Turpin. **Histoire civile et naturelle du royaume de Siam.** Paris : Costard, 1771.

Frederick Arthur Neale. **Narrative of a residence at the capital of the kingdom of Siam; with a description of the manners, customs, and laws of the modern Siamese.** London : National Illustrated Library, 1852.

Gervaise, Nicolas. **Histoire Naturelle et Politique du Royaume de Siam.** Paris : Divisée en 4 Parties, Claude Barbin, 1688.

Kaempfer, Engelbert. **The history of Japan, together with a description of the kingdom of Siam, 1690-92.** New York : The Macmillan Company, 1906.

La Loubere, Simon de. **Description du royaume de Siam.** Vol 1. Chez Henry & la veuve de Theodore Boom, 1700.

Pallegoix, Par Mgr. **Description du royaume Thaiou Siam.** Paris : Au profit de la Mission de Siam, 1854.

Pires, Tome. **The Suma oriental of Tomé Pires : an account of the East, from the Red Sea to Japan, written in Malacca and India in 1512-1515 ; and, the book of Francisco Rodrigues, rutter of a voyage in the Red Sea, nautical rules, almanack and maps, written and drawn in the East before 1515.** London : The Hakluyt Society, 1944.

